

**“Verantwoord droogvallen op de Waddenzee”
Evaluatie 2005**

Stuurgroep Waddenprovincies (SWP)

en

Servicepunt Handhaving Waddenzee

april 2005

Inhoud

Hoofdstuk 1 Achtergrond	3	
1.1	<i>Inleiding</i>	3
1.2	<i>Probleemstelling van de proefneming</i>	3
1.2.1	<i>Uitgangspunt van de proefneming</i>	3
1.2.2	<i>Welke gegevens zijn beschikbaar</i>	3
1.2.3	<i>Overwegingen van de regelgevende instanties om in te stemmen met de proefneming</i>	3
1.3	<i>De partijen die de afsprakennotitie hebben ondertekend</i>	4
1.4	<i>De evaluaties</i>	5
1.4.1	<i>Wie werkten mee aan de evaluaties?</i>	5
1.4.2	<i>Gebruik van het standaard waarnemingenformulier</i>	5
Hoofdstuk 2 Typering jaar	6	
2.1	<i>Inleiding</i>	6
2.2	<i>Het weer in 2004</i>	6
2.2.1	<i>Shuispassages</i>	6
2.3	<i>Inspanning van betrokken organisaties voor bekendheid van de Erecode “Wad ik heb je lief”</i>	7
2.4	<i>Verspreiding van de Erecodefolder</i>	7
2.5	<i>Verspreiding van het waarnemingenformulier</i>	7
Hoofdstuk 3 De waarnemingen	8	
3.1	<i>Inleiding</i>	8
3.2		
3.2.1	<i>Soort waarnemingen</i>	8
3.2.2	<i>De wijze waarop de waarnemingen zijn geregistreerd</i>	8
3.3	<i>Korte samenvatting van de waarnemingen per organisatie</i>	8
3.3.1	<i>Stichting Werkgroep Vlieland</i>	8
3.3.2	<i>Het Ministerie van LNV</i>	8
3.3.3	<i>De Vereniging Natuurmonumenten</i>	10
3.3.4	<i>It Fryske Gea</i>	11
3.3.5	<i>Staatsbosbeheer</i>	11
3.3.6	<i>De Zeeverkeersposten</i>	13
3.3.7	<i>De KLPD Harlingen & de KLPD Delfzijl</i>	13
3.3.8	<i>De Wadvaarders & de BBZ</i>	14
3.3.9	<i>Het Landschap Noord-Holland</i>	14
3.3.10	<i>SIW-Helikoptervluchten</i>	15
3.3.11	<i>Douane</i>	15
3.3.12	<i>Koninklijke Marechaussee</i>	15
3.4	<i>200 meter grens</i>	15
3.6	<i>Aandachtspunten n.a.v. de waarnemingen</i>	16
Hoofdstuk 4 Conclusies en aanbevelingen	17	

Hoofdstuk 1 Achtergrond

1.1 Inleiding

Op 4 juni 2003 is de afsprakennotitie “Verantwoord droogvallen op de Waddenzee” ondertekend. Deze ondertekening was de start van de proef met de nieuwe afspraken omtrent droogvallen en gedrag op de Waddenzee. Gedurende in beginsel 4 jaar is het toegestaan om ook buiten 200 meter van de betonde of bebakende vaargeul droog te vallen mits men zich houdt aan de overeengekomen Erecode “Wad ik heb je lief”. Jaarlijks vindt een tussentijdse evaluatie plaats van de gang van zaken en na 4 jaar moet een slotevaluatie antwoord geven op de vraag of het experiment een succes genoemd kan worden. In deze notitie worden de waarnemingen van het droogvallen van het derde jaar van de proefneming beschreven.

1.2 Probleemstelling van de proefneming

Is het mogelijk om droog te vallen buiten de 200 meter van de betoning of bebakening op basis van de Erecode, zonder dat dit leidt tot een toename van de verstoringen?

1.2.1 Uitgangspunt van de proefneming

Indien de Erecode goed wordt nageleefd dan ondervindt de natuur geen nadelige gevolgen van het op ruimere schaal – ruimtelijk bezien – mogen droogvallen¹.

De vraag of de verruiming leidt tot een kleiner areaal aan ‘ongerept’ gebied en daarmee mogelijk tot nadelige invloed op de natuurwaarden, is bij de evaluatie van de proef niet aan de orde. Beantwoording van deze door de terreinbeherende instanties en de Waddenvereniging opgeworpen vraag vergt wel aandacht.

1.2.2. Welke gegevens zijn beschikbaar voor de evaluatie:

- Periodiek wordt monitoring op de Waddenzee uitgevoerd per vliegtuig (eens per 5 jaar). Dit geeft een momentopname van aantal droogvallers en de plaatsen waar dat gebeurt. In 2005 is weer een telling gehouden.
- Sluispassages en bezetting ligplaatsen worden jaarlijks geregistreerd.
- Processen Verbaal en waarschuwingen van het Korps Landelijke Politie Diensten, Bevoegde Opsporing Ambtenaren, het Ministerie van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit en Staatsbosbeheer worden doorgegeven aan het OM en in een jaarrapportage van het Wadden Handhavings Overleg opgenomen.
- Waarnemingen van overtredingen worden geregistreerd door de rijksvaartuigen.
- De algehele indruk die de opsporingsambtenaren hebben van het droogvallen in de Waddenzee (expert judgement).
- De registraties van droogvallers en eventueel geconstateerde overtredingen door een aantal recreantenorganisaties zoals de Wadvvaarders & de BBZ.
- De registraties door terreinbeherende instanties zoals SBB, de Landschappen en Natuurmonumenten

1.2.3 Overwegingen van de regelgevende instanties om in te stemmen met de proefneming

Veel watersportorganisaties in het Waddengebied waren al jaren van mening dat de droogvalregelgeving te beperkend en onduidelijk was. Zij waren van mening dat op meer plekken in het Waddengebied drooggevallen kon worden. Tot 2003 mocht alleen worden drooggevallen binnen 200 meter vanaf de betonde en bebakende vaargeulen.

---

¹Dit uitgangspunt is geformuleerd door het ministerie van LNV, het OOW en de VWG voor de evaluatie 2003. Hierbij is door een aantal organisaties kanttekeningen geplaatst. Volgens hen zal ook naar de effecten van de proef op natuur gekeken moeten worden.

Overtredingen van art. 16 van de NB-wet in dat gebied worden geregistreerd door de varende inspecties. De algemene indruk is dat er tot 2003 slechts sporadisch sprake was van echte overtredingen. Er werden daarom ook nauwelijks Processen Verbaal uitgeschreven. Met ingang van 2003 is het potentiële droogvalgebied waar drooggevallen mag worden aanzienlijk vergroot. De droogvallers zullen zich wellicht meer over het gebied verspreiden.

Mogelijk neemt ook het absolute aantal droogvalmomenten toe doordat de droogvallers vaker gaan droogvallen (op andere plaatsen) en/of er nieuwe droogvallers bijkomen. Als basis voor de proef van het verruimen van de mogelijke droogvallocaties zijn afspraken gemaakt waaraan droogvallende schepen en de bemanningen zich moeten houden. Van meet af aan is door alle bij de proef betrokken partijen gesteld dat de verruiming van de droogvalmogelijkheden er niet toe mag leiden dat meer overtredingen en verstoringen worden begaan. Dat betekent dat ook gedurende de jaren van de proef geconcludeerd moet kunnen worden dat zich slechts sporadisch overtredingen en verstoringen voordoen. De vraag is dan wat we verstaan onder 'sporadisch' (volgens Van Dale: 'nu en dan', 'een enkele keer'). Met andere woorden: waar leg je de lat?

Vanwege de onmogelijkheid van een gebiedsdekkende kwantitatieve aanpak is gekozen voor een kwalitatieve methode. Hierbij is in het eerste jaar extra aan de handhavers, de terreinbeheerders en de recreantenorganisaties gevraagd om terug te kijken op het afgelopen seizoen en dit te vergelijken met een vergelijkbare periode in het recente verleden en aan te geven of hun indruk is dat het aantal verstoringen en overtredingen:

- sterk is afgenomen
- enigszins is afgenomen
- nagenoeg gelijk is gebleven
- enigszins is toegenomen
- sterk is toegenomen

Dit doet een beroep op het geheugen, maar door het grote aantal waarnemers ontstaat wel een gemiddeld beeld. Dat beeld wordt gezet naast de beschikbare getallen van PV's, waarschuwingen en waarnemingen van overtredingen en verstoringen.

Er is sprake van een succes van het experiment als het gemiddelde beeld van de verstoringen en overtredingen zich beweegt in de bovenste drie hierboven vermelde categorieën.

1.3 De volgende partijen hebben de afsprakennotitie ondertekend:

- Het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV).
- Het Overleg Orgaan Waddeneilanden (OOW).
- De Vereniging van Waddenzeegemeenten (VWG).
- De Stuurgroep Waddenprovincies.
- De Vereniging Wadvaarders.
- De Vereniging voor Beroepschartervaart (BBZ).
- De Verenigde Bruine Zeilvaart Harlingen (VBZH).
- De Noord-Nederlandse Watersport Bond (NNWB)².
- Het Koninklijk Nederlands Watersport Verbond (KNWV)³.
- De ANWB.
- De HISWA.
- De Nederlandse Kanobond & Stichting Peddelpraat
- De Stichting Wadloopcentrum Pieterburen.
- De Nederlandse Vereniging Van Toerzeilers (N.V.V.T.)
- De Recreatie Ondernemers Waddenzee (R.O.W.)

De Waddenvereniging heeft de afsprakennotitie niet ondertekend, maar staat wel achter de proef.

---

² Deze organisatie is opgegaan in het Watersportverbond.

³ Deze organisatie is opgegaan in het Watersportverbond.

1.4 De evaluaties

Eén van de voorwaarden van de Waddenoverheden om in te stemmen met de proef is een goede jaarlijkse evaluatie. Door middel van deze evaluaties kan worden nagegaan of gebruikers van het Wad zich houden aan de Erecode “Wad ik heb je lief” en of de natuur geen schade ondervindt. Als de evaluaties een positieve uitkomst hebben dan kan de regelgeving aangepast worden. Zoniet dan wordt teruggedraaid naar de situatie voor de proefneming.

Het is moeilijk een goed totaalbeeld te krijgen van het droogvallen in het gehele Waddengebied. Het gebied is groot en handhavers kunnen niet op alle plaatsen tegelijk zijn. Het is wel van belang een zo goed mogelijk beeld te krijgen van het droogvallen en de effecten ervan op de aanwezige natuurwaarden, zodat de proef elk jaar en aan het einde van de proefneming goed beoordeeld kan worden.

1.4.1 Wie werken mee aan de jaarlijkse evaluaties⁴

Instantie	Gegevens/betrokkenheid
• Het Ministerie LNV	Waarnemingsformulieren van de opvarenden van de schepen ms. Krukel, ms. Harder en ms. Phoca. Betrokken bij het evaluatieproces als regelgevende instantie.
• Het OOW	Betrokken bij evaluatieproces als regelgevende instantie.
• De VWG	Betrokken bij evaluatieproces als regelgevende instantie.
• Staatsbosbeheer	Jaarverslagen en waarnemingsformulieren van Terschelling (Boschplaat), Vlieland en van de Engelsmanplaat.
• De Vereniging Natuurmonumenten	Verslag van de beheerder van Schiermonnikoog.
• It Fryske Gea	Waarnemingen door beheerders.
• Het Groninger Landschap	Gegevens via schip LNV (ms. Harder).
• Het Landschap Noord-Holland	Verslag beheerders Balgzand.
• De Vereniging Wadvaarders	Waarnemingen door leden, verspreid over het Wad.
• De BBZ	Waarnemingen door leden, verspreid over het Wad.
• Sefh Waddenzee	Verwerken waarnemingsformulieren en ontwikkeling van de evaluatienotitie over 2004.
• Overige inspectieschepen/inspectiehelikopter (Via Rijkswaterstaat Samenwerking Inspectie Waddenzee SIW)	Waarnemingsformulieren van de opvarenden van schepen.
• KLPD/Zeeverkeersposten	Gegevens via interviews in 2004.
• De Waddenvereniging	Betrokken bij het evaluatieproces.
• De Stuurgroep Waddenprovincies	Coördinatie van het evaluatieproces

1.4.2 Gebruik van het standaard waarnemingenformulier van de Vereniging Wadvaarders

Om de waarnemingen op een zo uniforme wijze te evalueren is gebruik gemaakt van een waarnemingenformulier dat ontwikkeld is door de Vereniging van Wadvaarders. Op het formulier wordt het totale aantal droogvallende schepen op een locatie per laagwater geteld, ook komt op het formulier te staan vanaf hoeveel schepen wel of niet verstorend gedrag wordt geconstateerd.

⁴ Opgemerkt moet worden dat de gebiedsbeherende instanties (Staatsbosbeheer, It Fryske Gea, Het Groninger Landschap, Het Landschap Noord-Holland en Vereniging Natuurmonumenten) pas vanaf de evaluaties bij deze proef zijn betrokken.

Hoofdstuk 2 Typering jaar

2.1 Inleiding

2005 was het derde jaar van de proef. Voorafgaand aan het seizoen is de brochure van de Erecode herdrukt. De folders van de Erecode zijn ruim voor het seizoen naar handhavers en organisaties in het Waddengebied, het IJsselmeergebied en het Lauwersmeergebied verspreid. Ook de waarnemingsformulieren zijn ruim voor het begin van het seizoen uitgezet. Dit jaar hebben de opvarenden van de inspectieschepen ook weer folders en formulieren ontvangen. Eind april is een persbericht uitgegaan naar aanleiding van de resultaten van de evaluatie 2004.

2.2 Het weer in 2005⁵

Op de site van het KNMI staat bij het seizoensoverzicht van het derde jaar van de proef: “juist de vakantieperiode bracht vaak teleurstellend weer”.

De lente van 2005 was zacht. April was met gemiddelde temperatuur was met 10,4 °C (tegen 8,3 °C normaal) vrij zacht. In de periode van 5 tot en met 18 mei was er sprake van temperaturen beneden normaal en was er regelmatig vorst tijdens de nachten. Op 27 mei werd de eerste tropische dag van het jaar gemeten. Gemiddeld kwam de temperatuur in mei wel uit op normale waarden. Het hoogstgemeten gemiddeld aantal zonuren tijdens de lente was op Terschelling. Dit was 594 uur tegen het landelijke gemiddelde van 529 uur.

Op zich was de gemiddelde temperatuur gedurende de zomer met 16,9 °C normaal. Juist in de drukke zomerperiode was er alleen sprake van koel en wisselvallig weer. De maand juni kende een koel begin, pas in de tweede helft van die maand was er sprake van wat langer stabiel zomers weer. Gedurende die periode was er in Nederland zelfs even sprake van een hittegolf (van 18 tot en met 24 juni). Vooral de tweede helft van juli was zeer nat en wisselvallig. De gemiddelde temperatuur was redelijk (17,4 °C tegen normaal 17,7 °C). De augustus maand was koel. De gemiddelde temperatuur was 16,2 °C tegen 17,2 °C normaal. Gemiddeld viel in Nederland in de zomer 553 mm neerslag tegen 202 mm normaal. Het aantal zonuren was 605 tegen 590 normaal. Opvallend was dat de zuidelijke helft van Nederland beduidend zonniger was dan het noordelijke deel van Nederland.

De herfstmaanden waren zachter dan normaal. September was de temperatuur met 15,7 °C 1,2 °C hoger dan normaal en oktober was met 13,3 °C zelfs drie graden hoger dan normaal. De herfstmaanden waren daarnaast droog en zonnig. Het gemiddelde aantal zonuren lag met 435 honderddrieëndertig uur hoger dan normaal. Daarnaast was lag de landelijke neerslag ook achtendertig millimeter lager dan normaal.

De gemiddelde windsterke in 2005 was vergelijkbaar met die van 2003.

Concluderend: juist de meivakantie en de zomerperiode waren zeer wisselvallig. Dit heeft waarschijnlijk invloed gehad op het aantal droogvallers op de Waddenzee.

2.2.1 Sluispassages en de luchttellingen

Jaarlijks wordt door de Stuurgroep Waddenprovincies het aantal passerende plezierjachten door de sluisen naar het Waddengebied geregistreerd. Dit wordt gedaan bij de sluisen bij Den Helder, Den Oever, Kornwerderzand, Harlingen, Lauwersoog en Delfzijl. In 2003 (het eerste jaar van de proef) hebben in totaal ongeveer 122.000 sluispassages plaatsgevonden. Dat was het hoogste aantal sluispassages ooit. Het was een toename van 10.000 passages ten opzichte van het vorige record uit 2002 (112.000). De jaren voor 2002 schommelde het aantal passages rond de 100.000. Het weer tijdens de zomer van 2004 was wisselvalliger. Toch heeft dit geen lager aantal passages tot gevolg gehad. Totaal was er in 2004 ook sprake van ongeveer 122.000 passages. In 2005 zijn 123.500 passages geregistreerd. Dit is een stijging ten opzichte van de voorgaande jaren.

---

⁵ Teksten komen deels van de KNMI-website

2.3 Inspanning van betrokken organisaties voor bekendheid geven aan de Erecode “Wad ik heb je lief”.

Gedurende het seizoen is op verschillende manieren aandacht geweest voor de Erecode. De Stuurgroep Waddenprovincies had de coördinatie van deze communicatie in handen. Eind april is een persbericht uitgegaan. In dit persbericht zaten twee boodschappen. Allereerst werd wederom aandacht besteed aan het aantal loslopende honden op het wad. Daarnaast is aandacht gevraagd voor de effecten van verstoringen van Hoogwatervluchtplaatsen. Het persbericht is vlak voor het toeristenseizoen verstuurd. Het heeft helaas niet in veel landelijke dagbladen gestaan, wel in een aantal lokale nieuwsbladen. Veel van de deelnemende organisaties hebben de boodschap uit het persbericht net als voorgaande jaren via verenigingsbladen aan hun achterban gemeld. Zowel tijdens de SIW-dagen 2005 als tijdens beheersoverleggroepen is door de Stuurgroep Waddenprovincies ingegaan op de Erecode en de proef. Daarnaast hebben de deelnemende organisaties in verenigingsbladen, tijdens jaarvergaderingen en op websites aandacht besteed aan de Erecode en de proef. Tenslotte is de Evaluatie en de Erecode weer aan de orde gekomen in het Toeristisch Overleg Waddenzeegebied (TOW).

2.4 Verspreiding Erecodefolder

De coördinatie van de verspreiding van de folder met daarin de tekst van de Erecode lag in 2005 bij de Stuurgroep Waddenprovincies. De folder is door de Stuurgroep (onder andere) naar de volgende instanties gestuurd: VVV's in het Lauwersmeergebied en het Waddengebied, een aantal VVV's in het IJsselmeergebied, natuurcentra in het Waddengebied, jachthavens, watersportorganisaties (onder andere Toerzeilers, R.O.W., Wadvaarders, BBZ, VBZH, Kanobond), terreinbeheerde instanties (onder andere Staatsbosbeheer, It Fryske Gea, Natuurmonumenten), de inspectieschepen op de Waddenzee, de leden van het TOW (deels ook gedaan via andere kanalen). De Vereniging Wadvaarders heeft folders verspreid in het gehele Waddengebied. De Toerzeilers hebben de verspreiding in een deel van het Noord-Hollandse Waddengebied op zich genomen en de BBZ heeft de verspreiding van de folder in het Lauwersmeer verzorgd. In Harlingen zijn folders verspreid door de R.O.W.

2.5 Verspreiding van het waarnemingenformulier

Het waarnemingenformulier is dit jaar weer (ruim voor het seizoen) verspreid naar alle deelnemers die ook vorig jaar hebben meegewerkt aan de waarnemingen: de Vereniging Wadvaarders, de BBZ, Staatsbosbeheer, It Fryske Gea, Landschap Noord-Holland, Natuurmonumenten, LNV (via LNV komen ook de gegevens van het Groninger Landschap binnen), de inspectieschepen op de Waddenzee. Dit jaar is een nieuwe invulwijzer verspreid bij het formulier.

Hoofdstuk 3 De waarnemingen

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zijn de waarnemingen van 2005 beschreven. Per organisatie is een korte samenvatting van de waarnemingen gegeven. Ten gevolge van de proef en het vragen om waarnemingen aan de diverse organisaties is een breed spectrum aan soorten waarnemingen bijeengebracht.

Omdat meerdere organisaties op hetzelfde moment waarnemingen kunnen doen, zijn dubbeltellingen niet geheel uitgesloten.

3.2.1 Het soort waarnemingen

De waarnemingen hebben in 2005 op de volgende wijze plaatsgevonden:

Soort waarneming	Organisatie
Vanaf Schepen	LNV, BBZ & Wadvaarders, KLPD, Douane, Kmar
Vanaf het (ei)land	Fryske Gea, Natuurmonumenten, Landschap Noord-Holland, Werkgroep Vlieland, Staatsbosbeheer.
Vanuit de lucht	Rijkswaterstaat district Waddenzee
Vanaf Zeeverkeersposten	Rijkswaterstaat district Waddenzee

Wat betreft het bovenstaande is het volgende van belang:

- Iedere instantie/organisatie heeft met de eigen bril en met de eigen deskundigheid waargenomen.
- Een natuurbeherende instantie neemt bijvoorbeeld ook verschil waar met een situatie zonder schepen, omdat zij continu aanwezig zijn.
- De bemanningen van schepen zijn in een groot gebied actief. Aandachtspunt is dat de schepen per dag maar een beperkte actieradius hebben.
- De bemanningen van de vuurtorens hebben zicht op een groot gebied en kunnen veel recreanten zien. Helaas zitten ze op grote afstand en is voor hen moeilijk om specifieke gedragingen van recreanten te zien.
- Een BBZ schipper neemt specifieke aspecten waar en (her)kent diverse collega schippers.

3.2.2 De wijze waarop de waarnemingen zijn geregistreerd

In 2005 zijn de gegevens op meer uniforme wijze geregistreerd. Bijna alle partijen hebben het waarnemingenformulier gebruikt

3.3 Korte samenvatting van de waarnemingen per organisatie

3.3.1 Stichting Werkgroep Vlieland

2003

Waarnemingsgebied: Voornamelijk de platen in de omgeving van het dorp Oost-Vlieland.

De stichting heeft zich wat betreft het droogvallen beperkt tot een aantal algemene opmerkingen over droogvallen bij Vlieland. Droogvallen heeft volgens de Stichting weinig invloed op de natuur als recreanten aanboord van de plezierjachten blijven. Loslopende honden zijn een groot probleem en dit is dan ook de meest voorkomende overtreding van de Erecode "Wad ik heb je lief".

2004

Geen gegevens voorhanden.

2005

Geen gegevens voorhanden.

3.3.2 Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Het ministerie van LNV heeft vier inspectieschepen op de Waddenzee varen. Deze schepen kunnen de gehele Waddenzee inspecteren. Waarnemingen van droogvallen worden vanaf drie van de vier schepen gedaan.

Ms. De Harder

Werkgebied: Oostelijk deel van de Waddenzee.

2003

Twaalf keer is de Erecode “Wad ik heb je lief” overtreden. Opvallende zaken: in Rottum en omgeving is drooggevallen en gevaren binnen het artikel 17 gebied. Een aantal keer lieten recreanten honden los lopen op het Wad. Vergelijk voorgaande jaren: De bemanning van het ms. De Harder heeft geen veranderingen gesignaleerd ten opzichte van voorgaande jaren. Wel werd er door een aantal schepen op een afstand die groter was dan 200 meter van de geul drooggevallen.

2004

Op de Eems en Dollard wordt niet of nauwelijks drooggevallen, alleen een plaatselijke ondernemer met een rondvaart boot laat zijn schip een paar keer per seizoen droogvallen, waarbij een groep gasten bij laagwater in de nabijheid van de boot kennismaken met het Wad. Dit gebeurt op ruime afstand van een rustplaats van zehonden. Ook is de dichtheid aan foeragerende vogels gering.

Op het Groningerwad wordt er voornamelijk op de wantijen drooggevallen, het betreft hier vanaf Lauwersoog gerekend het Horhuizerwad, Pieterburenwad, en het Uithuizerwad. De schepen vallen in het algemeen droog langs of in de nabijheid van de prikken. Het zijn voor een groot deel kleinere jachten met af en toe een groot schip met groepen aanboord. De indruk is dat in de meeste gevallen men in redelijke nabijheid van het schip blijft.

Voor wat betreft Simonszand liggen schepen langs de rand wel eens droog, waarna een enkele keer het Simonszand wordt betreden. Tevens vinden de kanoërs hier regelmatig een rustplek.

Het droogvallen in het gebied zuidelijk van de eilanden Rottumeroog en Rottumerplaat is beperkt aan de orde omdat een groot deel tijdelijke verboden gebied is. In het najaar komen hier nog enkele schepen. Op enkele incidenten na blijven de problemen hier binnen de perken.

In totaal is zijn er in 2004 vier PV's opgemaakt voor het bevaren/betreden van Artikel 17 gebieden NB-wet en is een aantal waarschuwingen uitgedeeld. Over het algemeen geeft 2004 dezelfde indruk geeft als het voorgaande jaar.

2005

In 2005 is 39 keer een drooggevallen schip waargenomen. In de meeste gevallen (32 x) ging het om kleine schepen. In 11 gevallen (28%; 6 kleine, 5 grote schepen) was sprake van verstoring. In alle gevallen is sprake van verstoring van vogels. Verder is één loslopende hond geconstateerd en is twee keer een gesloten gebied betreden.

Ook dit jaar worden de kanoërs apart genoemd. 4 van de 11 verstoringen is een kano.

Opvallend is de vermelding van verstoring door groepen wadlopers afkomstig van drooggevallen schepen. Naast het aantal verstoringen is ook geconstateerd dat 11 groepen wadlopers vogels hebben verstoord.

Ms. De Krukel

Werkgebied: Middendeel van de Waddenzee

2003

Er was in 2003 sprake van meer overtredingen, wellicht door het mooie weer. 25 keer is de Erecode “Wad ik heb je lief” overtreden. Opvallend is het grote aantal schepen dat te snel vaart in de omgeving van Ameland.

Vergelijk voorgaande jaren: Geen veranderingen van de droogvallocaties ten opzichte van voorgaande jaren

2004

De meeste waarnemingen zijn gedaan tijdens het varen. Een waargenomen verstoring is daarbij toeval. De meeste verstoringen zijn waargenomen als met de Krukel werd drooggevallen of voor anker werd gegaan in de nabijheid van een groep drooggevallen schepen. Er zijn 118 drooggevallen schepen geregistreerd. Per waarnemingsdag gaat het veelal om groepen schepen. Bij 8 waarnemingsmomenten is een duidelijk waarneembare verstoring geconstateerd. Het gaat dan om loslopende honden, betreden gesloten gebied, vliegeren, schoonmaken van het schip e.d.. Het maakte daarbij niet uit of de schepen binnen de 200 meter zone lagen of daar buiten.

Als sprake was van droogvallen in een belangrijk foerageergebied was verstoring moeilijk waar te nemen omdat de vogels dan vaak al weg zijn.

Verder wordt in de rapportage van de bemanning van de Krukel opgemerkt dat het, waarschijnlijk door de weersomstandigheden, minder is drooggevallen dan voorgaande jaren. Ook bestaat de indruk dat er in het centrale deel van de Waddenzee in 2004 minder grote schepen waren dan in voorgaande jaren.

2005

In 2005 zijn veel minder drooggevallen schepen geregistreerd dan in 2004, te weten 18 tegen 118. Het aantal verstoringsmomenten was 8 in 2004. In 2005 is vastgesteld dat 6 schepen (ruim 33 % van de drooggevallen schepen) een verstoring hebben veroorzaakt variërend van betreden gesloten gebied en verstoring van vogels en zeehonden.

Voor een goede vergelijking wordt hierbij opgemerkt dat het aantal verstoringsmomenten in 2004 niet gelijk is aan het aantal schepen. In 2004 kan ook sprake zijn geweest van een groep schepen tijdens het constateren van verstoring.

Door verzanding zijn in 2005 minder grote schepen in het Smerig Gat drooggevallen.

In het werkgebied van de Krukkel zijn ook snelvaarders waargenomen in delen van de Waddenzee waar een maximum snelheid geldt van 20 km/u. Geconstateerd is dat o.a. binnen 100 meter langs rustende zeehonden wordt snelgevaren.

Ms. De Phoca

Werkgebied: Westelijk deel van de Waddenzee

2003

Er zijn 72 overtredingen geconstateerd. Opvallend is het hoge aantal verstoringen van zeehonden, het zich bevinden in gesloten gebied en de aantallen loslopende honden.

Vergelijk voorgaande jaren: Geen verschillen met voorgaande jaren. Veel droogvallocaties van voorgaande jaren waren dit jaar weer gewild.

2004

Er is melding gemaakt van 51 drooggevallen schepen in de periode april – juli 2004. In 6 gevallen is een duidelijke verstoring waargenomen. Het gaat daarbij om loslopende honden die vogels en zeehonden verstoren.

Uit de opmerkingen op de formulieren valt af te leiden dat het moeilijk is vast te stellen of sprake is van verstoring als het schip reeds is drooggevallen en de mensen van boord zijn. Als er namelijk mensen rond lopen, of er loopt een hond los, dan zijn er geen vogels en heeft de verstoring al plaatsgevonden, maar kan niet meer worden vastgesteld.

2005

De bemanning van de Phoca heeft 44 drooggevallen schepen geregistreerd; 33 grote en 11 kleine. In 4 gevallen (nog geen 10%) was sprake van een verstoring. Het ging daarbij om vliegeren, loslopende honden en verstoring van vogels.

3.3.3 Vereniging Natuurmonumenten Schiermonnikoog

Werkgebied: Schiermonnikoog

2003

Totaal zijn 91 overtredingen geconstateerd. Deze overtredingen zijn ingedeeld in 4 categorieën:

Verstoring van vogels in de broedtijd (5x), verstoring van vogels buiten de broedtijd (55x), lawaai, (4x), loslopende honden (27x).

Problemen doen zich voornamelijk voor bij de Oostpunt van het eiland. Door het verspreid droogvallen worden veel foerageer- en baltsgebieden verstoord. De algemene indruk van Natuurmonumenten is dat er op meer plaatsen in de omgeving van Schiermonnikoog wordt drooggevallen dan tijdens andere jaren. Droogvallers liggen meer verspreid op het wad. Wel geeft de vereniging aan dat de meeste droogvallers zich over het algemeen goed gedragen.

2004

In het algemeen zijn er in 2004 minder overtredingen van de Erecode geconstateerd.

In 2004 vielen nabij Schiermonnikoog minder schepen droog dan in 2003. De meeste daarvan vielen droog nabij de jachthaven (op sommige momenten liggen daar vele tientallen schepen). Voor het natuurbeheer op het eiland is dat geen groot probleem. Het gebied ligt ook buiten de begrenzing van het Nationaal Park.

De oostpunt van Schiermonnikoog valt binnen de begrenzing van het Nationaal Park. Hier geldt de toeristische zonering (foerageer en rustgebied voor vogels) zoals deze is opgenomen in het Beheers- en Inrichtingsplan van het Nationaal Park. Ook met in achtneming van de Erecode mag bij de oostpunt niet worden drooggevallen. Toch zijn hier droogvallers geconstateerd. En hoewel het slechts op een gering aantal schepen gaat dat zowel in het broedseizoen als daar buiten droogvalt aan de zuidzijde van de Oostpunt (omgeving Willemsduin) zijn hier zes duidelijke verstoringen geconstateerd.

Bij Simonszand werden 3 keer verstoring van rustende zeehonden vastgesteld. Deze werden veroorzaakt door droogvallers bij Simonszand.

De huidige gedoogregeling voor droogvallers is voor wat betreft de Oostpunt van Schiermonnikoog strijdig met de toeristische zonering zoals die in het Beheers- en Inrichtingsplan van het Nationaal Park is opgenomen.

2005

In het algemeen kan gesteld worden dat droogvallers in 2005 voor minder overlast hebben gezorgd dan in voorgaande jaren. Er waren echter ook minder schepen die droogvielen. De schepen die droogvielen veroorzaakten weinig overlast voor de natuur op de oostpunt behoudens een drietal incidenten. De geringere overlast komt vermoedelijk omdat er meer toezicht op de voor de natuur kwetsbare oostpunt van Schiermonnikoog is geweest.

Bij de jachthaven / dorp werd veelvuldig droog gevallen maar daarover zijn geen klachten of overtredingen bij Natuurmonumenten bekend geworden. Dit lijkt dan ook de aangewezen plek voor droogvallers.

3.3.4 Fryske Gea

Werkgebied: 't Oerd en de Hon (Ameland)

2003

It Fryske Gea geeft aan dat er dit jaar veel verstoringen zijn geweest (bij 30% van de waarnemingen zorgde droogvallers voor verstoring). Opvallend is het grote aantal loslopende honden (35% van de overtredingen). It Fryske Gea geeft wel aan dat door het mooie weer sprake was van veel droogvallers.

2004

In de periode april – september 2004 heeft it Fryske Gea ruim 60 drooggevallen schepen waargenomen. Daarbij is in 11 gevallen een duidelijke verstoring waargenomen. In vijf gevallen is een loslopende hond waargenomen. In zes gevallen is verstoring van vogels geconstateerd.

Uit de rapportage blijkt dat de waarnemingen op afstand worden gedaan en dat de afstand veelal te groot is om naast de constatering van ankeren en/of droogvallen en rondlopen van mensen op platen verdere waarnemingen te doen.

2005

De medewerkers van It Fryske Gea hebben in 2005 (mei t/m september) 103 drooggevallen schepen waargenomen. Bij 29 drooggevallen schepen (28%) is een verstoring geconstateerd. Ter toelichting wordt hierbij nog vermeld dat het hierbij niet gaat om 29 verschillende waarnemingsmomenten, maar dat ook twee keer een groep schepen is waargenomen die verstoring hebben veroorzaakt.

In bijna alle gevallen is sprake van verstoring van vogels. Twee keer is betreden van gesloten gebied geconstateerd, één keer een loslopende hond en een keer is geconstateerd dat een schip werd schoon-gekrabd.

Waarnemers hebben gerapporteerd dat ze een week na een verstoring van vogels weer in dat gebied zijn gaan kijken en daarbij hebben geconstateerd dat er minder broedparen in het gebied zaten.

3.3.5 Staatsbosbeheer

Staatsbosbeheer Vlieland

Werkgebied: Vlieland,

2003

- Geen waarnemingen

2004

Vlieland (Posthuiswad)

Vanaf Vlieland zijn in de periode mei – september 2004 op 16 dagen waarnemingen gedaan nabij het Wad onder het dorp. Daarbij zijn ruim 470 drooggevallen schepen geteld. Bij elke waarneming is ook geconstateerd dat vogels zijn verstoord door de aanwezigheid van mensen (soms groepen van bijna 40 personen) en loslopende honden (soms meerdere per waarneming, 30 in totaal).

Bij de evaluatie van het droogvallen in 2004 was sprake van een aantal waarnemingen van droogvallen bij het Posthuiswad, waarbij sprake zou zijn van verstoring van een belangrijk foerageergebied. Bij nadere beschouwing van de gegevens blijkt het om waarnemingen op het Wad ten zuiden van het dorp te gaan. Van ernstige verstoring bij het Posthuiswad blijkt dus geen sprake te zijn.

2005

In 2005 is een beperkt aantal waarnemingen gedaan. Hierbij zijn geen bijzonderheden waargenomen.

Staatsbosbeheer Terschelling (De Boschplaat)

2003

Een aantal opvallende zaken: 466 van de 533 overtredingen op de Boschplaat zijn afkomstig van opvarenden van droogvallende plezierjachten. 128 keer is een afgesloten NB-wetgebied betreden, 263 keer hebben opvarenden van plezierjachten de natuur in niet afgesloten gebieden verstoord en 58 keer heeft er een hond onaangeliend op het wad gelopen. De loslopende honden worden door Staatsbosbeheer als de meest ernstige verstoring aangeduid, omdat hierdoor veel vogels worden verstoord. Het droogvallen in de omgeving de Boschplaat maakt het foerageer-, broed-, en rustgebied van de daar aanwezige vogels kleiner. Vergelijk voorgaande jaren: Er is sprake van een grotere verspreiding van droogvallers langs de kustlijn van de Boschplaat ten opzichte van 2002.

2004

Dit jaar heeft SBB ook met de radar waargenomen om te kunnen bepalen of de schepen op een afstand kleiner of groter dan 200 meter van de betonde en beprikte vaargeul waren drooggevallen. Het gebruik van de radar is een experiment. Bekeken wordt nog hoe er met deze gegevens om kan worden gegaan. Vanaf de Boschplaat zijn in de periode april – augustus 2004 ruim 520 drooggevallen schepen waargenomen. Het aantal droogvallers was minder dan vorig jaar. Er waren vooral minder grote schepen. Het aantal verstoringen door opvarenden van plezierjachten en grote schepen was helaas wel iets hoger dan in 2003 (5,7% in 2004 ten opzichte van 5,3% in 2003).

Uit de rapportage blijkt dat in tweederde van de rapportageperiode overtredingen van de Erecode zijn geconstateerd. Het betreft zowel betreden van afgesloten gebieden, het verstoren van vogels als loslopende honden.

2005

In de periode mei tot eind augustus heeft SBB droogvallende schepen geregistreerd. In totaal zijn 530 droogvallende schepen waargenomen. Dit aantal is vergelijkbaar met 2004 (520).

Naast de registratie van droogvallende schepen heeft SBB voor de Boschplaat (m.n. de 5^e Slenk) bijgehouden hoeveel personen afkomstig van droogvallende schepen verantwoordelijk zijn voor overtredingen en/of verstoringen. In 2005 is waargenomen dat 106 personen een afgesloten NB-wet gebied hebben betreden. 298 personen hebben verstoringen veroorzaakt in niet afgesloten gebied. Verder zijn 16 loslopende honden geconstateerd en is één keer geconstateerd dat een schip werd schoongekrabbd.

Op de schepen die bij de Koffiebonenplaat (is een afgesloten gebied) hebben aangelegd zaten 22 personen. Bij kampvuren in niet afgesloten gebied zijn 10 personen waargenomen. En tenslotte is vastgesteld dat 2 personen zich schuldig hebben gemaakt aan vandalisme.

Op Terschelling heeft een stagiaire specifiek waarnemingen verricht aan de effecten van droogvallen o.a. in de omgeving van de 5e Slenk op de Boschplaat. Deze observaties betreffen per tij een aaneengesloten periode van ca. 4 uur. In die tijd zijn gegevens verzameld over 36 grote schepen en 105 andere droogvallende boten en hun opvarenden. De belangrijkste conclusies voor dit gebied zijn:

- gemiddeld is bij 55% van alle boten zijn geen overtreding van de erecode geconstateerd; bij 45% wel
- vanaf 7% van de schepen werden loslopende honden gesignaleerd
- verstoring van vogels en betreden van afgesloten gebieden waren de talrijkste overtredingen.

Verder geeft de stagiaire aan dat droogvallen op zich nauwelijks noemenswaardige verstoringen met zich mee brengt. Verstoringen ontstaan als er gedurende laagwater vanaf de schepen activiteiten op het droogvallende wad ondernomen worden. Een wandeling van ca. 2 uur betekent dat voor kleine wadvogels een oppervlakte van ca. 45 ha. beïnvloed wordt, voor grote wadvogels is dat dan ca. 130 ha. Als de activiteiten in voedselrijke, cq. vogelrijke gebieden met enige herhaling plaatsvinden, zal dit serieuze ongunstige invloed hebben op wadvogels.

Tenslotte geeft de stagiaire aan dat ca. 50% van 35 schippers van droogvallende schepen bij Terschelling (3 locaties) niet op de hoogte bleek te zijn van erecode.

Staatsbosbeheer Engelsmanplaat

2003

In de rapportage over 2003 zijn geen gegevens over de Engelsmanplaat opgenomen.

2004

Uit de rapportage is op te maken dat regelmatig sprake was van voorlichtend handhaven. Niet alle recreanten blijken de Erecode te kennen. overigens blijkt ook niet elke recreant op het Wad even gearmeerd te zijn van de geldende wet- en regelgeving.

Op de Engelsmanplaat was de situatie ongeveer gelijk als in 2003. In de periode mei – juli 2004 zijn ruim 500 drooggevallen schepen waargenomen. Opvliegende vogels, wegzwemmende zeehonden zijn ook op en rond de Engelsmanplaat de meest geconstateerde verstoringen, veelal veroorzaakt door loslopende honden. Dit komt in ongeveer 6 % van de meldingen voor.

Verder is geconstateerd dat een aantal rondvaartbedrijven voor verstoringen heeft gezorgd. Daarnaast moet bedacht worden dat er veel wadlopers op de Engelsmanplaat komen.

2005

Vanaf de Engelsmanplaat zijn in 2005 499 droogvallende schepen waargenomen. In 38 gevallen (ruim 7,5%) is een verstoring vastgesteld. In de 40% van de gevallen is daarbij sprake van het betreden van een gesloten gebied. In 30% van de gevallen zijn vogels verstoord en voor het overige was sprake van loslopende honden en verstoring van zeehonden.

In één van de gevallen van verstoring van vogels in juni is een week later geconstateerd dat als gevolg van die verstoring het aantal broedparen is afgenomen.

Opvallend is het aantal vliegtuigen dat voor verstoring heeft gezorgd (9 vliegtuigen en één helikopter). De waargenomen groepen wadlopers hebben zich op en rondom de Engelsmanplaat aan de Erecode gehouden.

Staatsbosbeheer Rottumerplaat

2005

SBB heeft in 2005 voor het eerst een aantal droogvalwaarnemingen bij Rottumerplaat gedaan. Er zijn 13 droogvallende schepen waargenomen. Twee daarvan (kano's) zijn een gesloten gebied in gegaan. Dit sluit aan bij de waarnemingen die ook door de bemanning van De Harder (zie hiervoor) zijn gedaan.

3.3.6 Zeeverkeersposten (Ameland, Schiermonnikoog & Terschelling)

2003

Werkgebied (van afstand zicht op de volgende droogvallocaties): Koffieboonenplaat, vaarwater van Zwarte Haan, de Kromme Balg, de rede bij jachthaven van Schiermonnikoog, Smeriggat, Eilanderbalg, Simonszand, Fransche gaatje, Groene strand en de Engelsmanplaat.

De bemanningen zijn geïnterviewd door de Stuurgroep Waddenprovincies.

Vergelijk met voorgaande jaren:

Over het algemeen gedragen opvarenden zich goed. Loslopende honden zijn veelal de grootste bron van verstoring.

De bemanningen van de drie torens geven allemaal aan dat zij geen verandering waarnemen ten opzichte van andere jaren.

2004

Geen gegevens ontvangen.

2005

De zeeverkeerspost Ameland is niet meer bemand.

Het is moeilijk van de vuurtorens goede droogvalwaarnemingen te doen. Om die reden zijn er in 2005 ook geen formulieren ingevuld en is overigens ook geen registratie van droogvallende schepen bijgehouden.

3.3.7 KLPD Harlingen & KLPD Delfzijl

2003

De KLPD is geïnterviewd door de Stuurgroep Waddenprovincies.

Werkgebied: Westelijke en Oostelijke Waddenzee

De KLPD Delfzijl geeft aan dat zij weinig veranderingen zien in de gedragingen van droogvallers ten opzichte van andere jaren. Mensen gedragen zich over het algemeen goed. De KLPD geeft wel aan dat zij niet over veel gegevens over andere jaren beschikken.

De KLPD Harlingen

Er wordt in de Westelijke Waddenzee veelal drooggevallen binnen de 200 meter van de betonning of bebakening. Opvarenden van plezierjachten gedragen zich over het algemeen netjes. Er zijn geen verschillen waargenomen ten opzichte van voorgaande jaren.

2004

Geen gegevens ontvangen.

2005

Geen gegevens ontvangen.

3.3.8 Wadvaarders/BBZ

Vaargebied: Gehele Waddenzee

2003

De Wadvaarders en de BBZ geven aan dat het percentage verstoringen laag is. Totaal zijn 2300 droogvallende plezierjachten waargenomen, waarvan 1,2% verstoord. Loslopende honden zijn het grootste probleem. De Wadvaarders en de BBZ hebben een uitgebreid beeld gecreëerd van de verspreiding van het aantal droogvallende plezierjachten op het Wad. Belangrijke droogvalgebieden zijn: Schiermonnikoog, rond de haven (in 2003 totaal 510 jachten waargenomen, waarvan 2 schepen voor een verstoring zorgde), Koffiebonenplaat (totaal 343 jachten waargenomen, waarvan 6 schepen voor een verstoring zorgde), Vlieland, ter hoogte van het dorp Oost-Vlieland (totaal 317 jachten waargenomen, waarvan 5 schepen voor een verstoring zorgde) en Engelsmanplaat (totaal 305 jachten waargenomen, waarvan 8 schepen voor een verstoring zorgde).

Vergelijk voorgaande jaren: De waarnemingen van 2003 geven hetzelfde beeld als de waarnemingen van andere jaren.

2004

In de rapportage van de Wadvaarders en de BBZ zijn de volgende conclusies opgenomen:

- het was in 2004 iets rustiger dan in 2003
- het percentage verstoringen in 2004 is verminderd t.o.v. 2003
- verstoring veroorzaakt door honden en geluidsoverlast vormen samen 70% van de verstoringen
- procentueel gezien komen verstoringen overal voor, niet specifiek op drukbezochte plaatsen
- de drukte concentreerde zich dit jaar meer rond havens en beschutte plaatsen (weersomstandigheden?)
- de drukte was evenredig verspreid door de week (2003 meer in de weekeinden)

De conclusies van 2004 zijn gebaseerd op 2771 waargenomen drooggevallen schepen. Opvarenden van 22 schepen (0,8% van het totaal aantal schepen) zorgden voor een verstoring. In 2003 zijn door de Wadvaarders/BBZ 2300 schepen waargenomen. In dat jaar zorgden 28 schepen (1,4% van het totaal aantal schepen) voor een verstoring.

2005

De Wadvaarders en BBZ hebben in 2005 1532 drooggevallen schepen waargenomen. Dat is een groot aantal minder dan in 2004. Er zijn 29 verstoringen waargenomen (1,8%). 23 keer (1,5%) hangt de verstoring samen met een drooggevalven schip. Dat percentage is bijna twee keer hoger dan in 2004 (0,8%) Het aantal verstoringen afkomstig van schepen is evenwel nagenoeg gelijk (22)..

Een derde van het aantal verstoringen is bij Terschelling vastgesteld.

Opvallend is het grote aantal (9) schepen dat op het Wad werd schoongemaakt. Dit aantal is behoorlijk hoger dan in 2004. In 2004 is deze vorm van verstoring namelijk 1 keer geconstateerd.

Er zijn zeven loslopende honden geregistreerd. Dat aantal is kleiner dan in 2004. In dat jaar zijn 6 loslopende honden vanaf schepen waargenomen..

In zes gevallen (twee meer dan in 2004) is sprake van verstoring van vogels. Geluidsoverlast en betreden van gesloten gebied is twee keer (2004 14 keer) waargenomen. Verder is drie keer geluidsoverlast van vliegtuigen vastgesteld.

3.3.9 Het Landschap Noord-Holland

Werkgebied: Balgzand

2003

Er hebben in 2003 geen incidenten plaats gevonden wat betreft droogvallen. Balgzand is een gebied dat op basis van artikel 17 uit de NB-wet periodiek is gesloten.

2004

Op het Balgzand vallen niet zoveel schepen droog. Een mogelijke reden is dat het Balgzand buiten de gangbare routes ligt. De waarnemingen vinden plaats van af de vaste wal.

2005

Er zijn dit jaar vanaf de vaste wal geen problemen/zaken rondom droogvallen waargenomen.

3.3.10 SIW-Helikoptervluchten

Werkgebied: Gehele Waddenzee (waarnemingen 2004, o.a. Lutjegat, Wierumerwad, Oostmeep, Scheurrak, Waarnemingen nabij de jachthavens van Schiermonnikoog, Eilanderbalg, Pieterburen Wad, Schuitengat).

2003

Geen waarnemingen.

2004

Vanuit de lucht zijn in de periode juni – augustus 2004 op de vliegdagen t.b.v. inspecties op olielozingen e.d. (in het zomerseizoen wekelijks) 20 drooggevallen schepen waargenomen. De waarnemingen zijn verspreid over de Waddenzee gedaan en zijn op de dag van de waarneming een momentopname. In geen van de gevallen is tijdens de waarneming een verstoring geconstateerd. Dit is gezien de waarnemingshoogte niet mogelijk. Deze luchtwaarnemingen geven een aanvullend beeld van de verspreiding van de droogvallers.

2005

In 2005 is op één vliegdag ook gelet op drooggevallen schepen. In totaal zijn 34 schepen waargenomen (27 kleine en 7 grote). Hierbij konden geen verstoringen worden vastgesteld.

3.3.11 Douane

2003

Geen waarnemingen.

2004

Waarnemingen 2004: Engelsmanplaat, Wierrumerwad, Zoutkamperlaag, Smeriggat, Peasensrede, Franse Gaatje.

De bemanning van de Stormmeeuw heeft melding gemaakt van 25 drooggevallen schepen in de periode maart – augustus 2004. Deze schepen zijn vrijwel alle waargenomen in het Oostelijk deel van de Waddenzee. Hierbij zijn tijdens de waarneming geen verstoringen geconstateerd.

2005

Op verschillende dagen zijn droogvalwaarnemingen gedaan. Hierbij zijn geen verstoringen waargenomen.

3.3.12 Koninklijke Marechaussee

2003

Geen waarnemingen.

2004

Door de bemanning van de RV 166 is melding gemaakt van ruim zestig drooggevallen schepen in de periode april – oktober 2004. De waargenomen schepen lagen op een enkele uitzondering na bij de Richel, de haven van Ameland en de haven van Schiermonnikoog. De Kmar heeft ten tijde van de waarnemingen geen verstoringen geconstateerd.

2005

In 2005 zijn tijdens de aanwezigheid op de Waddenzee geen drooggevallen schepen waargenomen.

3.4 200 meter grens

In 2005 is voor het eerst nadrukkelijk de vraag betrokken in welke mate de schepen binnen of buiten de 200 meter vanaf de betonde en beprikte vaargeulen droogvallen. Dit met het oog op de eindevaluatie waarbij een antwoord op de vraag moet worden gegeven in hoeverre er gebruik wordt gemaakt van de verruimde mogelijkheden tot droogvallen op de Waddenzee, vastgelegd in de Erecode ‘Wad ik heb je lief’.

Het aantal waargenomen drooggevallen schepen (klein en groot) belooft in 2005 2795. Op ruim 78% van de formulieren is niet ingevuld of de schepen binnen of buiten de 200 meter vanaf de vaargeulen zijn drooggevallen. Er kan dus slechts een uitspraak worden gedaan over 604 drooggevallen schepen (21%). Zouden we er van uitgaan dat het aantal schepen waar van vaststaat of ze binnen of buiten de 200 meter zijn drooggevallen 100% is, dan valt 73% droog binnen de 200 meter van de vaargeul en 27% daarbuiten. Niet duidelijk is of de schepen die zijn drooggevallen buiten de 200 zone wel in de buurt van de 200 zone zijn drooggevallen.

3.5 *Aandachtspunten uit het voorgaande:*

- In 2005 hebben minder instanties een bijdrage geleverd aan de waarnemingen van droogvallen dan in 2003.
- Er zijn in 2005 minder waarnemingsformulieren ingevuld en opgestuurd dan in 2004.
- De algehele indruk is dat er minder is drooggevallen in 2005. Dit heeft zeer waarschijnlijk met het weer te maken. Het is weer een bevestiging dat het een goede keuze is de proef over meerdere jaren te spreiden
- Het is soms moeilijk vast te stellen of er sprake is van verstoringen. Als een drooggevallen schip wordt waargenomen, zijn de vogels en zeehonden vaak al weg en is van een eventueel te constateren verstoring geen sprake. Het aantal verstoringen in deze notitie zegt dus iets over het aantal waargenomen verstoringen en is per definitie niet het aantal feitelijke verstoringen.
- It Fryske Gea heeft een week na een verstoring vastgesteld dat de verstoring heeft geleid tot het afnemen van het aantal broedparen in het betreffende gebied.
- Alleen kijken naar het aantal verstoringen en PV's geeft geen beeld van het totale effect van de proef, want de effecten van de activiteiten op de natuur worden ten dele in beeld gebracht. De waarnemingen van natuurterreinbeheerde organisaties zijn hiervoor illustratief.
- Wadvaarders en BBZ constateren een afname van het aantal loslopende honden. Toch blijken loslopende honden nog steeds een bron van verstoring te zijn.
- De Boschplaat kan als probleemgebied worden gekenschetst..
- Opvallend is het aantal verstoringen door groepen wadlopers afkomstig van drooggevallen schepen in het Oostelijk deel van de Waddenzee.
- Meerdere waarnemers noemen de betreding van gesloten gebieden en hoogwatervluchtplaatsen in relatie tot droogvallen met verstoring.
- Slechts op een beperkt aantal waarnemingsformulieren wordt ingevuld of het waargenomen schip binnen of buiten de 200 meterzone van de betonde of beprikte vaargeul droog is gevallen.

Hoofdstuk 4 Conclusies en aanbevelingen

In hoofdstuk 3 zijn de waarnemingen van 2003, 2004 en 2005 beschreven. De inspanningen van een behoorlijk aantal mensen/instanties heeft een grote hoeveelheid gegevens opgeleverd. Een woord van dank aan allen die hebben meegewerkt is zeker op zijn plaats.

Ook het derde jaar van waarnemen geeft een duidelijk beeld van de mate waarin en de wijze waarop wordt drooggevallen op het Wad. In tegenstelling tot voorgaande jaren is overwegend gebruik gemaakt van hetzelfde registratieformulier. De formulieren zijn gebruikt voor de evaluatienotitie. De gegevens worden net als die van 2003 en 2004 ook opgenomen in een database, waarvan de geaggregeerde gegevens zijn te raadplegen via Interwad (www.waddeninzicht.nl). Niet alleen in overzichten maar ook via een kaart van de Waddenzee waar de plaatsen waar is drooggevallen op zijn weergegeven, evenals het aantal keren dat is drooggevallen. Hierbij kan ook de mate en aard van verstoring in beeld worden gebracht.

In 2005 is op verzoek van de Stuurgroep Waddenprovincies en het ministerie van LNV door Alterra een Quick Scan gedaan naar de effecten van de proef met nieuwe regelgeving voor het droogvallen. Doel van deze Quick Scan was na te gaan of het wenselijk en mogelijk is onderzoek te doen naar de effecten van het droogvallen op de natuurwaarden van de Waddenzee. Dit onderzoek is mogelijk, het duurt alleen jaren en is erg kostbaar. Besloten is het onderzoek niet uit te voeren. De Quick Scan wordt wel betrokken bij de eindevaluatie van de proef.

Uit de rapportages is op te maken dat de waarnemers niet allemaal hetzelfde beeld hebben bij het kernbegrip verstoring. Gebruikers beoordelen waarnemingen anders dan gebiedsbeheerders. Maar voor alle deelnemers aan de droogvalproef staat de unieke waarde van het Wad vast en zijn ze unaniem van mening dat om die reden zorgvuldig met het Wad moet worden omgegaan. Bij deze proef zijn de gedragsregels van de Erecode "Wad ik heb je lief" uitgangspunt en de basis voor het formuleren van het begrip verstoring.

De Erecode "Wad ik heb je lief"

Wat je lief hebt, daar ga je vanzelf voorzichtig mee om. Juist wanneer je je vrij voelt. Wij weten dat u van het Wad geniet als een unieke wildernis, die eisen stelt aan uw kennis en kunde en die u graag wilt beschermen. Dat gevoel willen we niet onnodig inperken. We vertrouwen op uw eigen inzicht. Vandaar deze Erecode.

Vogels

- Ga pas van boord als foeragerende vogels zijn verdwenen. Zorg dat u bij opkomend water weer op tijd terug bent, zonder de vogels te verstoren.
- Blijf als groep(je) dicht bij elkaar en waaier niet uit.
- Als de eerste vogels opvliegen, dan komt u te dichtbij.
- Houd extra afstand tot grotere vogels, zoals wulp en lepelaar.
- Houd afstand tot broedende vogels en vogels met jongen.
- Vaar niet te dicht langs hoogwatervluchtplaatsen.
- Ga er niet ankeren.
- Loop rond hoogwater niet naar groepen vogels toe

Zeehonden

- Blijf uit de buurt van rustende zeehonden.
- Loop er zeker nooit naar toe.
- Zodra één zeehond zijn kop opsteekt, komt u te dicht bij de groep.
- Vaar niet dicht langs steile oevers waar zeehonden rusten.
- Ga hier niet in de buurt ankeren of droogvallen.

Wat vanzelf spreekt

- Houd uw hond aangeliend.
- Niet aan het schip werken met verf, olie, diesel, oplosmiddelen...
- Geen harde muziek, luide radio of marifoon.
- Niet met onnodig motorgeweld proberen los te komen.
- Vaar zonder hoge hekgolven.
- Gebruik geen onnodige felle verlichting.
- Gooi geen afval overboord.

Tot slot

- Goed zeemanschap gaat boven alles.
- Vaar met een actuele hydrografische kaart.
- Blijf uit gebieden die gesloten zijn op grond van artikel 17 en andere regelgeving.
- De schipper is en blijft verantwoordelijk voor het gedrag van zijn opvarenden.
- Bij een wandeling op het Wad geldt de Provinciale Wadloopverordening (1996). Passeer dus geen geulen dieper dan kniehoogte, dat is gevaarlijk. Groepen groter dan 7 personen mogen niet verder van hun boot gaan dan 500 meter (artikel 5°).
- Val niet te lang achter elkaar op dezelfde plaats droog: maximaal twee of drie tijen.

Deze Erecode vervangt de Wadgebruiksaanwijzingen. Hij geldt voor iedereen op het Wad, dus opvarenden van schepen, kanovaarders, wadlopers, vogelaars, deelnemers aan Waddenzwerftochten enzovoort. Wie zich niet aan deze Erecode houdt, heeft vanaf juni 2003 kans op een bekeuring.

Tot 2003 bestond geen duidelijk beeld van de mate waarin en de wijze waarop op het Wad werd drooggevallen, omdat niet op systematische wijze gegevens zijn verzameld. Wel waren er gegevens over droogvallen uit de tellingen (luchtwaarnemingen) door de provincies bij laagwater in 2000 en uit het onderzoek “Vaargedrag IJsselmeer & Waddenzee” van provincies en het ministerie van LNV in 2003. Alleen van excessen waartegen proces verbaal is opgemaakt zijn exacte gegevens bekend. Daarnaast beschikten gebiedsbeheerders over enige gegevens. Daarmee vergeleken zijn de overzichten die tot nog toe gedurende de proef met het droogvallen zijn gemaakt een grote vooruitgang. Door gestructureerde waarnemingen ontstaat een completer beeld van droogvallen en verstoringen.

In 2005 is minder drooggevallen dan in 2004. Hierbij wordt opgemerkt dat er in 2004 minder vaak is drooggevallen op het Wad dan in 2003. Het is aannemelijker dat deze ontwikkeling samenhangt met de weersomstandigheden dan dat er sprake is van een trend.

De waarnemers van inspectieschepen geven aan dat qua verstoring geen tot weinig verschil te constateren ten opzichte van voorgaande jaren. Met name Staatsbosbeheer is bezorgd over de droogvalactiviteiten en het gedrag nabij Terschelling (Boschplaat).

De waarnemingen van Wadvaarders en de BBZ geven geen grote wijzigingen in verstoringen ten opzichte van voorgaande jaren weer. Opvallend is wel het relatief grote aantal gevallen waarbij in 2005 is geconstateerd dat schepen werden schoongemaakt op het wad. Daar staat tegenover dat Wadvaarders en BBZ minder loslopende honden hebben geregistreerd.

Ook opmerkelijk is de melding van het Fryske Gea. Waarnemers hebben een week na verstoring van vogels geconstateerd dat er minder broedparen in het gebied zaten.

Op een aantal locaties is reden tot zorg. Het aantal verstoringen is groter en soms ernstiger dan het beeld op basis van het aantal processen verbaal uit eerdere jaren doet vermoeden. Er is een aantal locaties waar veel wordt drooggevallen die tevens erg belangrijk zijn voor de natuur vooral voor de vogels ook al houdt met zich aan de Erecode dan kunnen toch nog problemen ontstaan. Maar er zijn ook veel gebruikte locaties waar geen spanningsvelden aanwezig zijn.

Ook in 2005 zorgden loslopende honden voor de nodige problemen. En ondanks de nodige publiciteit in de afgelopen jaren zijn er nog steeds droogvallers die de Erecode niet kennen. Dit pleit voor het voortzetten van het communicatietraject van de Erecode “Wad ik heb je lief”.

In 2003 was sprake van langdurige perioden van warm stabiel weer. Het weer in 2004 kenmerkte zich juist door korte perioden van warm weer afgewisseld met korte periodes van koeler weer en soms veel wind. De meivakantie en de zomerperiode van 2005 waren zeer wisselvallig. Dit heeft waarschijnlijk invloed gehad op het aantal droogvallers op de Waddenzee.

De waarnemingen van 2003 tot en met 2005 tonen aan dat het verstandig is beleid niet op de gegevens van één jaar te herschrijven. Dat geldt ook wanneer het beleid gebaseerd zou worden op de waarnemingen in twee opeenvolgende jaren met een totaal verschillend weertype. Voorsnog lijkt de proefperiode van vier jaar voldoende om een oordeel te kunnen geven over de verruimde mogelijkheden tot droogvallen in relatie tot verstoringen.

De waarnemingen tot nu toe geven een voorlopig beeld van de proef met de Erecode “Wad ik heb je lief”. In de rapportages valt op dat de nadruk sterk gelegen heeft op het geven van een antwoord op de vraag of al dan niet sprake is van een verstoring, niet toelaatbaar gedrag of een niet toelaatbare handeling. Veel minder aandacht is besteed aan de effecten van verstoringen.

Enkele waarnemers hebben hier in 2005 expliciet aandacht voor gevraagd. Het Fryske Gea bijvoorbeeld heeft een week na een verstoring van een broedkolonie tellingen gedaan waaruit is gebleken dat het aantal broedparen is afgenomen. Staatsbosbeheer constateert in de rapportage 2005 dat droogvallen op zich nauwelijks noemenswaardige verstoringen met zich meebrengt, maar wel effecten heeft. Een wandeling van ca. 2 uur betekent voor kleine wadvogels dat een oppervlakte van ca. 45 ha. wordt beïnvloed, voor grote wadvogels is dat ca. 130 ha. Als activiteiten zoals het ondernemen van een wandeling vanaf een drooggevalven schip met enige herhaling plaatsvinden in voedselrijke, cq. vogelrijke gebieden heeft dat serieuze ongunstige invloed op wadvogels.

Voor het vervolgtraject na de eindevaluatie is het van groot belang dat naast de waarnemingen van drooggevalven schepen ook de effecten van het droogvallen worden vastgelegd.

In het slotjaar van de proef 2006 worden voorlopig voor het laatst systematisch gegevens verzameld over droogvallen op het Wad. Deze gegevens worden samen met de gegevens die vanaf 2003 zijn verzameld gebruikt voor de eindevaluatie van de proef met de Erecode “Wad ik heb je lief”.

Tot slot enkele punten waar in 2006 aandacht aan moet worden besteed (in de handhaving, in de voorlichting en door middel van onderzoek). Een deel van de punten hangt nauw samen met de eindevaluatie die begin 2007 moet worden uitgevoerd.

- De droogvalproef is geslaagd als het gemiddelde beeld van verstoringen en overtredingen zich beweegt in de categorieën ‘nagenoeg gelijk gebleven’, ‘enigszins is afgenomen’ en ‘sterk is afgenomen’ (zie Hoofdstuk 1). Om hier een onderbouwde uitspraak over te kunnen doen worden alle beschikbare getallen van PV’s, waarschuwingen en waarnemingen van overtredingen en verstoringen uit de proefperiode geanalyseerd.
- De Quick scan betrekken bij de eindevaluatie.
- Wat is het effect van een wandeling, een loslopende hond of een droogvallend schip in een voedselrijk gebied.
- Is er een relatie tussen het aantal droogvallers en de capaciteit van de jachthavens.
- Hoe om te gaan met overtredingen van de Erecode (afspraken over verbaliseren?)
- Tijdens de proefperiode tot nog toe, is gebleken dat het moeilijk is verstoringen vast te stellen bij hoogwatervluchtplaatsen. Vaak worden geen vogels waargenomen als er schepen in de buurt van een dergelijk gebied zijn drooggevalven. Nagegaan zou moeten worden of het mogelijk de Waterkaart met informatie over bijvoorbeeld Hoogwatervluchtplaatsen uit te breiden waardoor de kenbaarheid van deze gebieden groter wordt, zodat hier bij het kiezen van een droogvalplek rekening mee wordt gehouden.
- Nagaan of er een relatie is tussen evenementen, zoals Groninger Welvaart en de mate, en de frequentie van verstoringen door droogvallen.
- In het laatste jaar van de proef wordt extra aandacht geschonken aan de registratie van het droogvallen binnen/buiten 200 meter van betonde en beprikte geulen.
- Onderzoeken of er mogelijkheden zijn het betreden van gesloten gebieden door recreanten verder terug te dringen.
- Onderzoeken of verstoringen door de jaren heen op een kaart gevisualiseerd kunnen worden.